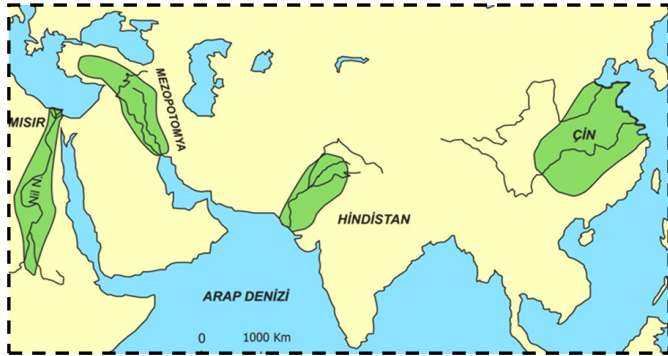

Yerleşme Nedir?

Oturulan,barınılan yer anlamındadır.İnsanlar geçmiş dönemlerden günümüze dek mağara,ağaç kovuğu gibi doğal barınaklar ile çadır,igloo, villa,apartman,gökdelen gibi modern barınakları yerleşmek için kullanmıştır.

İlk Medeniyetler Nerelerde Kurulmuştur ?

İlk yerleşmeler iklim şartlarının elverişli olduğu orta kuşakta ,su kaynaklarına yakın,verimli tarım alanları etrafından kurulmuştur.İlk Medeniyetler genelde kuruldukları bölgelerin adları ile anılmaktadır.

İlk Medeniyetler Hangileridir?

Çin Medeniyeti - Sarırmak Gökırmak Nehirleri
Hint Medeniyeti- İndus ve Ganj Nehirleri
Mısır Medeniyeti -Nil Nehri
Mezopotamya Medeniyeti - Fırat ve Dicle N.
İnka Medeniyeti - And Dağları
Aztek / Maya Medeniyetleri - Orta Amerika

Yerleşmeye Uygun Olmayan Sahalar ?

Dünya üzerinde yerleşmeye uygun bölgelere ökümen sahalara ; yerleşmeye uygun olmayan sahalara da anökümen sahalara adı verilmektedir.Anökümen sahalara şunlardır:

- 1-) Su Yüzeyleri
- 2-) Yüksek ve Engebeli Araziler
- 3-) Kutup Çevreleri
- 4-) Kurak Bölgeler,Çöller
- 5-) Gür Ormanlık Alanlar
- 6-) Bataklıklar

Yerleşmenin Dağılışına Etki Eden Faktörler**Doğal Faktörler**

- # İklim
- # Yer Şekilleri
- # Su Kaynakları
- # Toprak Yapısı
- # Jeolojik Yapı
- # Bitki Örtüsü
- # Doğal Afetler

Beşeri Faktörler

- # Tarım
- # Sanayi
- # Ticaret
- # Ulaşım
- # Turizm
- # Madencilik
- # Savaşlar

Dünyada Yoğun Nüfuslu Sahalar Nereleridir ?

■ Yoğun Nüfuslu Bölgeler

Yerleşmenin Farklılaşması Nasıldır?**Yerleşmeler****Kentsel Yerleşmeler**

Nüfusu fazla ekonomik faaliyetleri sanayi, turizm,ticaret,ulaşım olan yerleşmelerdir.

Kırsal Yerleşmeler

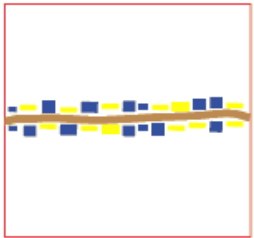
Nüfusu az,ekonomik faaliyetleri tarım hayvancılık,balıkçılık olan yerleşmelerdir.

Kırsal Yerleşmeler Nasıl Sınıflandırılır?

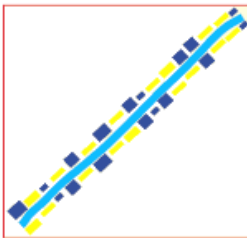
<u>Nüfusuna Göre</u>	<u>Kurulduğu Yere Göre</u>	<u>Ekonomisine Göre</u>	<u>Plana Göre</u>	<u>Dokusuna Göre</u>
Köyaltı Yerleşmeleri	Orman Köyü	Tarım-Hayvancılık	Yol Boyu	Toplu
Köy	Vadi- Ova Köyü	Ormancılık	Hat Boyu	Dağınık
Kasaba	Dağ Eteği Köyü	Dokumacılık	İŐinsal	GevŐek
	Deniz Kıyısı Köyü	Balıkçılık	Dairesel	
	Akarsu Boyu Köyü	Madencilik	Küme	

Yerleşme Planına Göre Kırsal Yerleşmeler Nasıldır?

Bir yolun etrafında sıralanmasıyla **yol boyu yerleşmeleri** oluşur. Demir yolu, su kanalı, akarsu vadisi gibi uzunlamasına yer alan unsurların etrafında **hat boyu (çizgisel) yerleşmeler** oluşmuştur. Genellikle yolların etrafında değişik doğrultularda oluşan yerleŐmelere **İŐinsal planlı yerleşme** denir. Engebenin az olduğu alanlarda yerleşme çekirdeklerinin bir meydanın etrafında toplanmasına **dairesel planlı yerleşme** denir. Yerleşme çekirdeklerinin birbirine yakın ve düzensiz konumlandırıldığı yerleŐmelere de **küme planlı yerleşme** adı verilir.

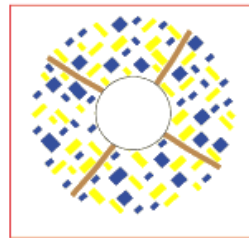
Yol Boyu Yerleşme

Hat Boyu Yerleşme

İŐinsal Yerleşme

Dairesel Yerleşme

Küme Yerleşme

Dokusuna Göre Kırsal Yerleşmeler Nelerdir?

Arazinin engebeli, su kaynağının bol, tarım alanlarının parçalı olduğu alanlarda **dağınık yerleşme** görülmektedir. (Doğu Karadeniz). Engebenin az, su kaynaklarının yetersiz olduğu alanlarda ise **toplu yerleşmeler** görülmektedir. (İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu vb). Evlerin rastgele ve geniş alanlara dağılmasıyla oluşan yerleşme biçimine de **gevŐek dokulu yerleşme** adı verilir.

Ülkemizde Köyaltı Yerleşmeleri Nelerdir?

<u>Devamlı Yerleşmeler</u>	<u>Geçici Yerleşmeler</u>
Çiftlik	Yayla
Mezra	Ağıl
Mahalle	Kom
Divan	Oba
	Dam
	Dalyan
	Bağ Evi
	Yazlık

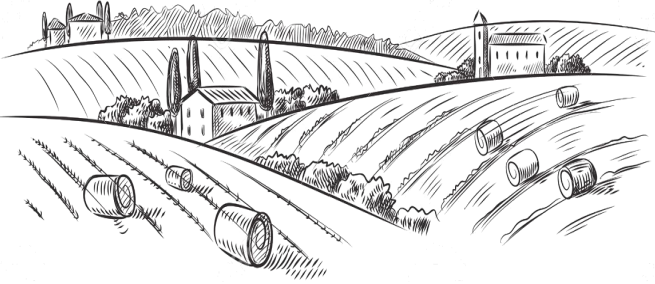

Mezra: ÇeŐitli nedenlerle ailelerin köyden uzaklaŐması sonucunda ortaya çıkan, genelde 8-10 evden oluşan, hayvancılıkla birlikte tarım da yapılan köy altı yerleŐmeleridir. Doğu Anadolu ve Karadeniz'de yaygındır.

Divan: Daha çok Batı Karadeniz'de görülen mahalle yapısındaki yerleşmelerdir. Kocaeli yarımadasında yaygındır.

Mahalle: Köyden ayrılmıŐ fakat idari fonksiyonu olmadığı için ayrı köy kabul edilmeyen yerleşmelerdir.

Çiftlik: Geniş bir toprağa sahip olunan tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin birlikte yapıldığı ve birkaç ailenin yaŐadıđı yerleşmelerdir.

Geçici Köyaltı Yerleşmeleri Nelerdir?

Yayla: Hayvanların otlatılması için genellikle yaylacıların yaz başlangıcında çıktıkları alanlardır. Karadeniz, Akdeniz, Doğu Anadolu'da yaygındır.

Ağıl : Küçükbaş hayvanların barınması için yapılan ve genelde eldeki malzeme ile çevrilen üzeri açık yapılardır. İç Anadolu ve Akdeniz'de yaygındır.

Kom: Doğu Anadolu yaygın olan ve hayvancılık faaliyetlerinin yapıldığı geçici yerleşmedir.

Oba: Küçükbaş hayvancılıkla uğraşan konar göçer ailelerin kurdukları çadırlardan oluşan yerleşmedir. Batı Toroslar'da yaygındır.

Dalyan: Deniz, akarsu, göl gibi sularda kıyıya yakın yerlerde su içerisine yerleştirilmiş kazıklara gerilmiş ağlardan oluşturulan geniş, balık avlanma, yetiştirme yerleridir.

Kentsel Yerleşme Nedir?

Ekonomik faaliyetlerin çeşitlendiği nüfusu 10.000'den daha fazla olan yatay ve dikey olarak büyüyen yerleşmelerdir.

Nüfusu 10.000 ile 100.000 arasında olan şehirlere **küçük şehirler**; 100.001 ile 500.000 arasındaki şehirlere **orta büyüklükte şehir**, 500.001 ile 1.000.000 arasındakilere **büyük şehir**, nüfusu 1.000.000'dan fazla olan şehirlere ise **metropolitan** adı verilmektedir.

Fonksiyonlarına Göre Şehirler Nasıl Sınıflandırılır?**Sanayi**

Manchester
Liverpool
Detroit
Düsseldorf
İstanbul
İzmit
Bursa
Sakarya
İzmir
Adana

Tarım

Rize
Konya
Akhisar
Kars
Şanlıurfa
Giresun
Bayburt
Aksaray

Moda:**Turizm**

Paris
Roma
Venedik
Madrid
Newyork
Las Vegas
Antalya
Bodrum

Ulaşım

Şam
Afyon
Konya
Eskişehir
İstanbul
Kayseri
İzmir
Gaziantep

Ticaret

Newyork
Hong Kong
İstanbul
İzmir
Tokyo
Frankfurt
Mersin
Gaziantep

Liman

Rotterdam
Hamburg
Marsilya
Şanghay
Singapur
İstanbul
İzmir
Mersin

Maden

Bakü
Essen
Donetsk
Kerkük
Zonguldak
Soma
Batman
Norilsk

Dini

Mekke
Medine
Kudüs
Vatikan
Lhasa
Hatay
Konya
İzmit

Kültür

Oxford
Cambridge
Kahire
Salamanca
Eskişehir
İstanbul
Ankara
İzmit

İdari

Ankara
Londra
Roma
Paris
Moskova
Canberra
Helsinki
Washington
Viyana
Ottawa

Askeri:

İncirlik, Kırkağaç, Eğirdir, Erzincan, Gölcük

Etki Alanlarına Göre Şehirler Nasıl Sınıflandırılır?**Küresel Şehirler** **Bölgesel Şehirler** **Yerel Şehirler**

Newyork	Jakarta	Annaba
Londra	Yeni Delhi	Arona
Moskova	Tahran	Hartum
Tokyo	Şam	Akhisar
Roma	Canberra	Bayburt
Essen	Bakü	Gümüşhane
Paris	Lagos	Yozgat
Hamburg	Montevideo	Uşak

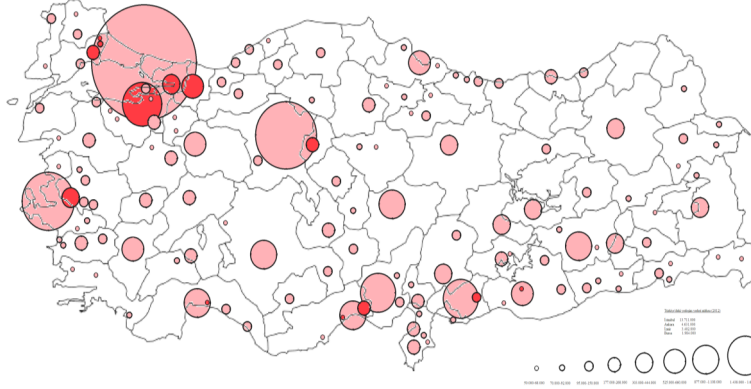
Hinterland Ne Demektir?

Bir limanı besleyen, limanla etkileşen alana **Art bölge (Hinterland)** adı verilmektedir.

Bir limanın etki alanının geniş olması ulaşım ağına, yer şekillerine, coğrafi konuma, ürün çeşitliliğine bağlıdır.

Örneğin İstanbul'un etki alanı tüm ülke iken; İzmir'in etki alanı ülkenin batı kesimidir.

İstanbul, İzmir, Mersin, İskenderun ve Samsun limanlarının hinterlandı genişken, Sinop limanının dardır.

Ülkemizde Yerleşmenin Dağılışı Nasıldır?

Ülkemizde nüfusun genel dağılımına bakıldığında nüfusun büyük bir kısmının iklim ve ulaşım şartlarının elverişli olduğu kıyılarda toplandığı görülmektedir. Karasallığın etkili olduğu yerler, yüksek ve engebeli sahalarda seyrek nüfusludur.

Türkiye'de yağış miktarının fazla olduğu yerler yoğun nüfuslu iken; kış sıcaklıklarının düşük olduğu yüksek ve engebeli yerler seyrek nüfusludur.

Nüfusun % 85'i yükseltinin az olduğu kıyı ovaları, iç ovalar ve alçak platolarda toplanmıştır.

Ülkemizde dağların güney yamaçları kuzey yamaçlarına göre daha nüfusludur.

Yine dağların denize paralel uzandığı yerlerde denize bakan yamaçlar daha nüfusludur.

Ulaşım güzergahları üzerinde yer alan yerler hızlı gelişim göstermiştir.

Ekonomik açıdan gelişim gösteren yerlerin nüfusu göçlerle sürekli artmaktadır.

Ülkemizdeki İdari Birimler Nelerdir?**Türkiye'de Büyükşehir Belediyeleri**

Ülkemizde 81 il, bu illere bağlı olan 922 ilçe, ilçelere bağlı 50.000'e yakın mahalle ve köy bulunmaktadır. (Köy: 18.292)

Nüfusu 750.000'den fazla olan iller ekonomik gelişmişlik düzeyleri ve fiziki yerleşim durumlarına bakılarak büyükşehir belediyesine dönüştürülmüştür. (2017)

Türkiye’de Yerleşmenin Tarihçesi Nasıldır?

Türkiye, dünyanın ilk yerleşim alanlarından biridir. Türkiye’de yerleşme günümüzden yaklaşık 500.000 yıl öncesinden başlamış ve kesintisiz günümüze kadar devam etmiştir. Türkiye’de 1000 kadar höyük yerleşmesi tespit edilmiştir. İnsanların avcılık ve toplayıcılık ile geçindikleri dönemlerden itibaren doğal barınaklar yerleşim alanı olmuştur. Anadolu’da sayıları 40 bini bulan mağaraların bir kısmı yerleşme alanı olarak kullanılmıştır.

Karain Mağarası’nda yapılan çalışmalarda 450-500 bin yıl öncesine ait kalıntılara ulaşılmıştır. Göbeklitepe ülkemizde bilinen en eski yerleşmelerden olup yaklaşık 12.000 yıl öncesine tarihlendirilmektedir.

Anadolu’da ilk köy tipi yerleşmeler günümüzden 7.000-10.000 yıl öncesine rastlamaktadır. Neolitik Dönem’in en önemli yerleşmelerinden biri Çatalhöyük’tür. Anadolu’da önemli yerleşmelerden diğeri de Alacahöyük’tür ve günümüzden 5.000 (MÖ 3.000) yıl öncesine tarihlendirilmektedir.

Mesken Nedir? İnsanların barınma korunma dinlenme, çalışma gibi ihtiyaçlarını karşıladığı yapılardır. Özellikle kırsal yerleşmelerde meskenlerde doğal çevrenin etkisi daha belirgindir.

Taş Meskenler: Kalker, granit, bazalt, andezit, tüf vb kayaların yaygın olduğu bölgelerde bulunur. Akdeniz havzası, Doğu Anadolu, GDA ve İç Anadolu’daki volkanik arazilerde de görülür.

Ahşap Meskenler: Bitki örtüsünün ormanlar ile kaplı olduğu bölgelerde görülür. Ekvator, muson iklim bölgeleri ile ülkemizde Karadeniz iklim bölgesinde yaygındır.

Toprak Meskenler: Yağışın az sıcaklık farkının fazla bitki örtüsünün seyrek olduğu kurak iklim bölgelerinde yapı malzemesi olarak kil, mil, balçık gibi topraklar kullanılır. Kerpiçten yapılan evler örnek olarak gösterilebilir. Bu evler karasal iklim bölgelerinde, ülkemizde Orta ve Güneydoğu Anadolu’da yaygındır.

Betonarme Meskenler: Teknoloji ile birlikte çimento, çelik, tuğla, demir gibi malzemelerin kullanılması ile yapılan mesken tipleridir.

Karadeniz de **Serender** adı verilen ahşap yapılar, Batı Anadolu’da kerpiç-ahşap karışımı olan **Hımiş** adı verilen yapılara, Harran’da topraktan yapılan konik kubbeli evlere rastlanılmaktadır.